ΠΑΛΛΑΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Β. ΒΩΤΥΡΑ

Ὑπολοχαγοῦ τοῦ πεζικοῦ.

ΕΤΟΣ Α'. ΦΥΛ. Γ'. | ΙΟΥΝΙΟΣ 1877.

ΤΥΧΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνος μέχρι τῆς παρούσης κρίσεως ἐν συνόψει διατετυπωμέναι.

Ὑπὸ

ΕΡΡΙΚΟΥ Β Ι. ΘΕΙΡΣΧΙΟΥ διδάκτορος κ τ λ.

Ἡ Ὕδρα ἐστὶ βραχώδης νῆσος ἀπέναντι τοῦ τῆς Ἀργολίδος ἀκρωτηρίου, πέντε ὡρῶν τὸ μῆκος, ἄνυδρος, ἀγεώργητος, ἀλλ' ἐκ τούτου φυσικὸν ἐν θαλάσσῃ φρούριον. Ἐπὶ τῆς πετρώδους ταύτης καλιᾶς ἀνηγέρθη πόλις μετ' εὐρωπαϊκῆς κομψότητος, ἡ ὡραιοτάτη ἐν ταῖς τότε κατὰ τὴν Ἀνατολήν. Ἀλβανοὶ θαλασσοπόροι ἵδρυσαν αὐτόθι δημοκρατίαν τινὰ καὶ ἐγένοντο πλούσιοι διὰ τῆς κατὰ θάλασσαν ἐμπορίας, τῶν Τούρκων μόλις εἰς αὐτοὺς τὸν νοῦν προσεχόντων. Ὁ Ἰβραχὴμ πασσᾶς ἀπεκάλεσε τὴν Ὕδραν μικρὰν Ἀγγλίαν. Ἔτι μικροτέρα εἶναι ἡ γειτονεύουσα αὐτῇ νῆσος τῶν Σπετζῶν· αἱ δύο αὗται καὶ ἡ τῶν Ψαρῶν, πρὸς ἄρκτον τῆς Χίου κειμένη καὶ ὑφ' Ἑλληνικοῦ λαοῦ οἰκουμένη—τρεῖς νῆσοι μόλις ἐν τῇ ἀρχαιότητι μνημονευόμεναι—ἦσαν ἐκεῖναι, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι τὸ βάρος τοῦ κατὰ θάλασσαν ἀγῶνος ἀνεδέξαντο πρὸς μίαν τῶν μεγίστων τοῦ κόσμου δυνάμεων. Οἱ ναυτέμποροι αὐτῶν ἐξοπλισθέντες μετὰ τηλεβόλων, ἀπηύθυναν πρὸς πάσας τὰς τοῦ Ἀρχιπελάγους νήσους τὸ πρὸς ἀπελευθέρωσιν κήρυγμα. Ἡ ἐκ Σπετζῶν, Βοβολίνα, τῆς ὁποίας τὸν σύζυγον καὶ τὸν υἱὸν ἐφόνευσαν οἱ Τοῦρκοι, ἐξώπλισε δύο πλοῖα πρὸς πόλεμον, καὶ ἀναλαβοῦσα ἡ ἰδία ὡς ἄλλη Ἀρτεμισία τὴν κυβέρνησιν αὐτῶν, ἐξέπλευσε μετὰ τῶν νεωτέρων τέκνων. Κατὰ δὲ τὴν 19 Ἰουνίου, ἡμέραν τῆς ἐν Δραγασανίῳ συμφορᾶς, προσωρμίσθη εἰς Ὕδραν ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης, νεώτερος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀδελφός, ἤδη 20 ἐτῶν τὴν ἡλικίαν, βραχὺς τὸ ἀνάστημα, συνεσταλμένος, ἀλλ' ὅμως κατὰ μὲν τὸν ἐνθουσιασμὸν πρὸς τοὺς ἀτρομητάτους ἄνδρας παραβαλλόμενος, κατὰ δὲ τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν πάντας τοὺς συναγωνιστὰς ὑπερβαίνων. Οὗτος ὑπεδέχθη εὐμενῶς ἐν Πελοποννήσῳ, ἐνῷ ἀνεμένετο εἰσέτι νίκη ἐκ βορρᾶ καὶ ὅτι οἱ Ῥῶσσοι ἤθελον ἐπέλθει. Ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Μαρία ἀφιέρωσε πᾶσαν αὐτῆς τὴν περιουσίαν, ἐκ 300 χιλ. γροσίων συνισταμένην, εἰς τὴν πατρίδα, διότι προετίμα νὰ ἦναι μᾶλλον θεράπαινα ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἡγεμονὶς ἐν ξένῃ γῇ. Ἑτέρωθεν δ' ἀφίκετο εἰς βοήθειαν ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ἀνὴρ μὲν ἐκ τῶν προεξεχόντων τοῦ Βυζαντινοῦ γένους, ἐν Ἀγγλίᾳ τελείως μορφωθείς, περιφρονούμενος δὲ ὑπὸ τῶν κλεπτῶν διὰ τοὺς νέους Εὐρωπαϊκοὺς αὐτοῦ τρόπους, ἀλλ' ὡς νομοθέτης διὰ τὴν Ἑλλάδα ἀνὴρ ἀνεκτίμητος τὴν ἀξίαν.

Τὰ ἐν Πελοποννήσῳ φρούρια ἦσαν ἀδύνατα, ἀλλ'

οἱ Ἕλληνες οὐδὲν πυροβολικὸν εἶχον. Ὡς δ' ὁ Ναπολέων λέγει περὶ τῶν Γάλλων, ὅτι οὗτοι κατ' ἀρχὰς μὲν τοῦ πολέμου τῆς ἐπαναστάσεως ἦσαν ὡς παιδία, μετά τινα δ' ἔτη ἐγένοντο ἐκ τούτου γίγαντες, οὕτω συνέβη καὶ ἐνταῦθα.

Ἡ Τρίπολις κεῖται ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρκαδικοῦ ὁροπεδίου ἐπί τινες γηλόφου. Ἡ πολιορκία τῆς Τριπόλεως διεξήχθη κατὰ τινα ἀφελῆ ὡς ἐν τῇ ἀρχαιότητι τρόπον, ὡς ποτὲ ἡ τῆς Τροίας πολιορκία. Διάλογοι, σκώμματα καὶ χλευαστικὰ ᾄσματα ἀπὸ τῶν τειχῶν καὶ πρὸς τὰ τείχη, ἀνακωχὴ ὅπλων πρὸς ὕπνον κατὰ τὴν μεσημβρίαν, συναλλαγαὶ καὶ ἐμπορικαὶ πράξεις ταῦτα ἦσαν ἐν χρήσει μεγάλῃ. Ἡ Βοβολίνα παρευρέθη καὶ ἐνταῦθα, καὶ εἰσελθοῦσα εἰς τὴν ἁλωθεῖσαν πόλιν ἐξεκόμισε μεγάλοπρεπῆ δωρήματα παρὰ τῶν Τουρκίδων γυναικῶν. Ἀλλ' ὅμως ἡ ὁρμὴ καὶ ἡ συρροὴ καθίστατο φοβερά, διότι τὸ πολιορκητικὸν στράτευμα ἀνῆλθεν εἰς 10 χιλ. διὰ τῆς συρροῆς τῶν ἐκ λείας διψώντων. Εἰς τοὺς Τούρκους συνεχωρήθη μὲν νὰ ἐξαγάγωσι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των· ἀλλὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἁλώσεως καὶ εἰσβολῆς, τὴν 5 Ὀκτ. 1821, οἱ Ἕλληνες ἐμφαίνοντο ὡς ποτε οἱ Σταυροφόροι ἐν Ἱερουσαλήμ. Ἡ πόλις ἦν ἁδὸς πλήρης πυρὸς καὶ τρόμου, ὁ δ' ἵππος τοῦ Κολοκοτρώνη διέβη ἀκριβῶς ὑπεράνω πτωμάτων, καὶ τὰ πάντα μέχρι βελόνης διηρπάγησαν ἐκ τῶν οἰκιῶν. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐβασανίσθησαν, ὅπως τὴν πρὸς τὸ σῶμα τοῦ Πατριάρχου ὕβριν καὶ ἀκολασίαν ἀποτίσωσι, καὶ δεινὸν εἰπεῖν, τὰ πλήθη τῶν Τουρκίδων γυναικῶν παρήχθησαν ὑπό τινων μαινομένων πρὸς τὸ Μαίναλον ὄρος καὶ ἐκεῖ κατεκόπησαν. Οὕτως ἐν τῇ καταπαύσει τῆς μεγάλης ἐν Ἰνδίᾳ τοῦ 1857 ἐπαναστάσεως κατέσφαξαν Ἄγγλοι στρατιῶται Ἰνδικὰς γυναῖκας, ἐδικαιολόγησαν δὲ τὴν μανίαν ταύτην διακηρύξαντες, ὅτι αἱ ἔχιδναι αὗται δὲν πρέπει νὰ ζήσωσι καὶ τοιαύτην σατανικὴν Σπαχίδων σπορὰν ἐν τῷ μέλλοντι τέξωσιν.

Ὁ δ' Ὑψηλάντης κατέλαβε μὲν τὸν Ἀκροκόρινθον καὶ τὰ μέγαρα τοῦ Κιαμὴλ βέη, ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι κατεῖχον ἔτι τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐξ τῆς Πελοποννήσου φρούρια, ἐνῷ οὐδεμία σπουδαία παρασκευὴ κατὰ τούτων ἐγίνετο.

Περὶ τὸ τέλος δὲ τοῦ ἔτους τούτου συνῆλθεν ἐν Ἐπιδαύρῳ ἡ πρώτη ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων συνέλευσις. Ἔργον αὐτῆς ἦν ὁ ὀργανικὸς ἐν Ἐπιδαύρῳ νό τῆς 1 Ἰανουαρίου 1822. Ἐν ταύτῃ συνέστη ἀ ἐκτελεστικὴ ἐκ πέντε μελῶν, καὶ γερουσία νομοθ κὴ ἐξ ἑβδομήκοντα συνισταμένη, εἰσήχθη δὲ ὁ πολι κὸς τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου κώδηξ καὶ ἐν τ ἐμπορικαῖς ὑποθέσεσιν ὁ τῆς Γαλλίας, ὡρίσθη τὸ ἀπ ραβίαστον τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας ἐπὶ τῇ βά τοῦ Hapeas cordus, ἡ ἰσότης πάντων τῶν Ἑλλ νων ἐνώπιον τοῦ νόμου, τὸ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθ ἐν πάσαις ταῖς δημοσίαις λειτουργίαις, ἡ τελεία κ τάργησις τῆς δουλείας καὶ ἡ εἰσαγωγὴ τῆς τοῦ τύπ ἐλευθερίας, μὴ συγχωρουμένης ὅμως τῆς κατὰ τῆς θ σκείας καὶ τῆς κοινωνικῆς ἠθικῆς προσβολῆς, ἡ ἀν κήρυξις τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ὡς ἐπικρατούσ ἀνεκτῶν τῶν ἄλλων δογμάτων καὶ θρησκειῶν θεω ρουμένων, καὶ ἡ παραχώρησις μὲν ἀστυκῶν δικαιωμά των εἰς τοὺς Μωαμεθανοὺς καὶ Ἰουδαίους, ἀλλ' οὐ καὶ πολιτικῶν ἐν τῷ παρόντι.

Καὶ ἔλειπε μὲν ἡ πρὸς τελείαν διεξαγωγὴν τού των δύναμις· ἐν τούτοις ἦν ἔξοχον θέαμα, ἐνῷ μίλ ὁ ἐκ τῆς πυρίτιδος καπνὸς διεσκεδάσθη, νὰ προέρχων ται ἐκ τοῦ χάους αἱ πρῶται βάσεις κανονικ τάξεως. Σὺν τούτοις ἐκηρύχθη ἐνώπιον πάντ τῶν ἐθνῶν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν θέλει νὰ γεί Ῥωσσικὴ ἐπαρχία, ἀλλὰ κράτος νομικῶς τε καὶ τα κτικῶς ἐλεύθερον τὴν Ἀγγλικὴν πολιτείαν ὑπόδειγμ ἔχον. Ἡ σημαία τῶν Ῥωσσιζόντων ἑταιριστῶν, τὸ μέ λαν μετὰ τοῦ Φοίνικος χρῶμα, κατηργήθη, ἀντ' αὐ τῶν δ' εἰσήχθη τὸ γλαυκὸν καὶ λευκὸν ἔχον ἐν μέσ τὴν τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς γλαῦκα.

Οὕτως ἤρξατο τὸ ἔτος 1822. Ἀλλὰ δὲν ἐκόπασε ἐν τούτῳ ὁ ἀγών, τοὐναντίον δὲ κατέλαβε μείζονα διαστάσεις. Ὁ ἐκ τῆς Ῥωσσίας τέως προερχόμενος φόβος ἐμειώθη, ἡ δὲ κεφαλὴ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ ἐξετέθ ὡς τρόπαιον ἐπὶ τοῦ σεραΐου, καὶ ὁ Χουσὶρδ πασσᾶς, ὁ ἀρχιστράτηγος, ἐδύνατο ἤδη νὰ στραφῇ κατὰ τῆς Ἑλλάδος μεθ' ἁπασῶν τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, ἐνῷ ἐτέ ρωθεν ὁ Τουρκικὸς στόλος ἀνήχθη εἰς τὸ Αἰγαῖον.

Ἡ κατὰ τὰς 11 Ἀπριλίου καταστροφὴ τῆς Χίου ἡ παρὰ τῷ Πέτᾳ τὴν 19 Ἰουνίου μάχη, καὶ ἡ μέ χρις Ἄργους ἐξολοθρευτικὴ τοῦ Δράμαλη ἐκστρατεί εἰσὶ τὰ κύρια συμβεβηκότα ἐν τούτῳ τῷ ἔτει.

Πασῶν τῶν Τουρκικῶν κτήσεων ἀνθηροτάτη ἦ

ἡ Χίος· Κατοικουμένη ὑπὸ 100 χιλ. Ἑλλήνων καὶ 6 χιλ. Τούρκων μετὰ λαμπρᾶς πρωτευούσης καὶ 68 κωμῶν, ἦν ἐπιμεμελημένη ὡς ἄλλος παράδεισος, πλουσία εἰς ὀπώρας μεσημβρινῶν κλιμάτων, εἰς καλλιέργειαν μετάξης καὶ μαστίχης, τὴν ὁποίαν αἱ τῆς Ἀνατολῆς γυναῖκες μασσῶσι πρὸς παραμυθίαν διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ καπνοῦ ἀποχήν. Οἱ κάτοικοι ἄοπλοι, φιλείρηνοι, οὐδόλως διενοοῦντο ἐπανάστασιν, τρέμοντες ἀνὰ πᾶσαν εἴδησιν, τῶν Τούρκων φόβον εἰς αὐτοὺς ἐμπνεόντων, πατέρες δὲ οἰκογενειῶν ἐκ τῶν πλουσιωτάτων καθείρχθησαν ὡς ὅμηροι ἐν τῷ φρουρίῳ. Δύο ἄνδρες ἀφροντιστοῦντες τῶν προφανῶν κινδύνων ἐπήνεγκον τὴν συμφορὰν ταύτης τῆς νήσου, οὗτοι δ' ἦσαν ὁ ἐκ Χίου Βουρνιᾶς, Γάλλος ἀξιωματικὸς ἐν τῷ τῶν κυνηγῶν τῆς Ἀνατολῆς σώματι, καὶ ὁ ἐκ Σάμου Λυκοῦργος Λογοθέτης, οἱ ὁποῖοι προσωρμισθέντες τὴν 22 Μαρτίου 1822 μετά τινων ἑκατοντάδων ἀνδρῶν, ἔτρεψαν τοὺς Τούρκους εἰς φυγὴν κλείσαντες αὐτοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ καὶ ἀνεκήρυξαν τὴν ἐλευθερίαν πρὸς φρίκην τοῦ λαοῦ, διότι ἤδη τὴν 11 Ἀπριλίου ἐνεφανίσθη ὁ στόλος τοῦ Καραλῆ συνιστάμενος ἐξ 22 πολεμικῶν πλοίων, καὶ χιλιάδες τινὲς Τούρκων ἀποβιβασθεῖσαι κατέλαβον τὴν πόλιν δι' ἐφόδου ὁρμητικῆς κατερημοῦντες, ὡς ἐν Τριπόλει οἱ Ἕλληνες, τὰ πάντα καὶ ὅπου δυνατὸν δεινότερον τούτων· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἐν τοῖς νοσοκομείοις ἀσθενεῖς, οἱ ἐν τῷ φρενοκομείῳ, οἱ ἐν τῷ τυφλοκομείῳ καὶ τῷ τῶν κωφαλάλων καταστήματι, πάντες κατεσφάγησαν. Εἶτα ἐξεχύθησαν λυσσῶντες εἰς τὴν χώραν, καθ' ἑκάστην ἀφικνουμένων πρὸς λείαν καὶ αἰχμαλωσίαν νέων ὁρδῶν ἐκ τῶν παραλίων τῆς Μικρασίας. Ἡ νεωτέρα ἱστορία οὐδὲν ἔχει παρόμοιον καὶ ἕν τι μόνον δύναται πρὸς τοῦτο νὰ παραβληθῇ, αἱ στρατεῖαι τῶν Μογγόλων, ὅτε ὁ Ζεγγισχάνης διέτατε νὰ σφαγιάζωνται οἱ λαοὶ ὁλοκλήρων πόλεων· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει καταδείκνυται τὸ τῶν Ὀσμάνων πρὸς τοὺς Μογγόλους ὁμόφυλον. Ἐκ τῶν Χίων 25 χιλ. διῆλθον ἐν στόματι μαχαίρας, 45 χιλ. εὑρέθησαν εἰς αἰχμαλωσίαν εἰς τὰς τῆς Κωνσταντινοπόλεως Σμύρνης, Αἰγύπτου καὶ Βαρβαρίας ἀγοράς, ἑβδομήκοντα δὲ ἓξ ὅμηροι, ὅλως ἀναίτιοι ἄνδρες, ἀπηγχονίσθησαν καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἐξεσφενδονίσθησαν εἰς τὴν θάλασσαν.

Τὸ ναυτικὸν τῶν Ἑλληνικῶν νήσων ἀνεδέξατο τὸν ἀγῶνα πρὸς τὸν θαλάσσιον τοῦ Καπουδὰν πασσᾶ κολοσσὸν, μηδόλως διανοούμενον νὰ κατέλθῃ εἰς τακτικὸν κατὰ θάλασσαν πόλεμον μετὰ γολεττῶν, βρικίων καὶ κορβετῶν πρὸς πλοῖα τῆς γραμμῆς. Οἱ Ἕλληνες ὅμως ἐπλεονέκτουν κατὰ τοῦτο, ὅτι οὐδέποτε οἱ Τοῦρκοι ἀνεδείχθησαν ἔμπειροι θαλασσοπόροι, καὶ ὡς οἱ Ἄραβες δογματίζουσιν, « ὁ Θεὸς παρεχώρησε τὴν Ἤπειρον εἰς τὸν Μοσλήμην, εἰς δὲ τοὺς ἀπίστους ἀφῆκε τὴν θάλασσαν ». Ὁ ἐκ Ψαρῶν Κανάρης ἦν ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἐν τούτῳ τῷ ἀγῶνι μετεχειρίσθη μετ' εὐτυχοῦς ἐκβάσεως πλοῖα πυρπολικά.

Οὗτος μετὰ τριάκοντα τριῶν ἑταίρων καθωσιώθη εἰς θάνατον ὑπὲρ πατρίδος, ἐνῷ ἐν τῷ τῶν Ψαρῶν ναῷ τῶν ἀχράντων μυστηρίων μετελάμβανον. Ἦν ἡ νὺξ τῆς 18 πρὸς τὴν 19 Ἰουνίου, ἔληγε δὲ ὁ μὴν τῶν νηστειῶν Ῥαμαζὰν καὶ ὁ Καραλὴς εἶχε παρασκευάσει συμπόσιον διὰ τὴν ἑορτὴν ἐν τῇ ναυαρχίδι αὐτοῦ. Ὁ Κανάρης πλεύσας διὰ μέσου τοῦ ἐπ' ἀγκύρας ἱσταμένου ἐχθρικοῦ στόλου, προσήλωσε τὸ ἑαυτοῦ πυρπολικὸν ἐν τοῖς πλευροῖς τῆς ναυαρχίδος, καὶ βυθίσας αὐτὴν εἰς τὸ πῦρ ἀνεπήδησεν εἰς λέμβον μετὰ τῶν ἑταίρων. Ἀνακράζοντες δ' οὗτοι τὸ κατὰ τὴν μάχην ἀρχαῖον τῶν Βυζαντινῶν ἐμβατήριον « νίκη τῷ σαυρῷ », ἀπεμακρύνοντο κωπηλατοῦντες· ἐν ὀλίγαις δὲ στιγμαῖς κατεκλύσθη ἡ ναυαρχὶς ὑπὸ τῶν φλογῶν, τὰ πεπληρωμένα πυροβόλα ἐξεπυρσοκρότησαν καὶ οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ προσδράμῃ εἰς βοήθειαν.

Ὁ Καραλὴς ἐπέβη ἐπὶ λέμβου, ἀλλ' ὁ καταπεσὼν ἱστὸς κατασυνέτριψεν αὐτὸν, ὁ ὁποῖος μετενεχθεὶς ὑπὸ τῶν ἐν τῇ λέμβῳ εἰς τὴν παραλίαν καὶ δὴ ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ οἱ ἀθῶοι ἀπηγχονίσθησαν, ἐξέπνευσεν. Ἐν τρισὶ τετάρτοις, περὶ τὴν δευτέραν πρωϊνὴν ὥραν, ἐπηκολούθησεν ἡ μετ' ἐκπυρσοκροτήσεως ἀνάφλεξις, ἐξ ἧς πάντα τὰ Τουρκικὰ πλοῖα κατεσκεδάσθησαν καὶ ἐτράπησαν πρὸς τὴν Μιτυλήνην καὶ Τένεδον. Ὁ Κανάρης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐπανῆλθον εἰς Ψαρὰ ἐν πανηγυρικῇ ὑποδοχῇ, καὶ κατὰ τὸ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἔθος προσῆλθον ἀνυπόδητοι εἰς τὸν ναὸν, ὅπως προσενέγκωσι τὰς εὐχαριστίας αὐτῶν.

Ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἐνέβαλεν εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα ὁ τοῦ ἀρχιστρατήγου στρατὸς, ἵσταντο δὲ παρὰ τῷ Πέτᾳ ἐν Ἀκαρνανίᾳ οἱ Ἰόνιοι, παρ' αὐτοῖς δὲ οἱ ὑπὸ Δανίαν τὸν Γενουήνσιον καὶ τὸν ςραν

τηγὸν Νορμάνον Φιλέλληνες. Οἱ πρῶτοι ταχτικοὶ στρατιῶται, οἵτινες ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ ἀντιπαρετάχθησαν, τὸ μὲν νεανίαι ἐξ ἐνθουσιασμοῦ ἀγόμενοι, τὸ δὲ ἐκδεδιηγημένα τέκνα, οἵτινες οὐδεμίαν ἐν Εὐρώπῃ εἶχον ἐλπίδα. Παραπλεύρως αὐτῶν ἵσταντο τὰ ὑπὸ τὸν Βότζαριν καὶ Γῶγον παλικάρια. Οἱ φιλέλληνες ἐδείχθησαν παράτολμοι, ρωμαντικοὶ ἐν τῇ μάχῃ ὡς οἱ τοῦ Ἱεροῦ ἐκείνου λόχου. Περιχαρακώσεις καὶ προφυλακὰς εἰς οὐδὲν ἐλογίσαντο· ἦσαν δὲ νικηταί, ὅτε ἡ τοῦ Γώγου προδοσία ἔῤῥιψε τὰ πάντα εἰς σύγχυσιν, διότι ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων, τὰ ὁποῖα αὐτὸς ὥρειλε νὰ τηρήσῃ, ἐφάνη αἴφνης ἐμπεπηγμένη ἡ Τουρκικὴ σημαία. Οἱ φιλέλληνες ἀπώλεσαν τὰς σημαίας των καὶ μόνον 25 ὑπὸ τὸν κόμητα Νορμάννον διεκπεσόντες κατέφυγον εἰς Μεσολόγγιον, ἔνθα ὁ Νορμάννος ἀπέθανε.

Σύγχρόνως τὸ ἄλλο μέγα ἔργον τῶν Τούρκων ἔβαινε πρὸς τὰ πρόσω ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἑλλάδι. Ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας καὶ διὰ τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν ποτὲ ὁ στρατὸς τῶν Περσῶν ὥδευσεν, ἐπέδραμεν ὁ στρατὸς τοῦ Δράμαλη, ὁ ὁποῖος ἦν ἐφωδιασμένος μετὰ μυθώδους πλήθους ἵππων, ἡμιόνων καὶ καμήλων.

Τὴν 12 Ἰουλίου 1822 ἐπυρπολήθησαν αἱ Θῆβαι, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι προσέφυγον εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Σαλαμῖνα καὶ Αἴγιναν, ἐν αἷς, μητέρες καὶ παιδία ἐδέησε νὰ συντηρηθῶσιν ἐπὶ χρόνον τινὰ διὰ χόρτων. Ὡς δ' ἐν Θερμοπύλαις οὕτω καὶ ἐν Ἰσθμῷ οὐδεμίαν ὁ Δράμαλης εὗρεν ἀντίστασιν, καὶ ἔσπευσε νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τοῦ Ἄργους καὶ τοῦ Ναυπλίου διὰ τῶν στενῶν τῶν Δερβενακίων. Ἐνταῦθα κατέλαβε τοὺς πάντας φόβος πανικός, γενικὴ διάλυσις καὶ φυγὴ πρὸς διάσωσιν ἐν τοῖς νήσοις. Τότε ἔσωσαν τὴν Ἑλλάδα δύο ἄνδρες διὰ τῆς ἀφοβίας αὐτῶν. Ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης ἐπυρπόλει ἐν τῇ πεδιάδι τὰ λῃΐα, κατελάμβανε δὲ καὶ ὑπερήσπιζε τὸ κατερειπωμένον ἐκ τῆς ἀρχαιότητος φρούριον Λάρισσα γινώσκων νὰ ἐπασχολῇ τοὺς Τούρκους, μέχρις οὗ ὁ Κολοκοτρώνης, ὁ ὁποῖος ἐν τούτῳ τῷ κινδύνῳ προεχειρίσθη ἀρχιστράτηγος, κατελθὼν ἐκ Τριπόλεως κατέλαβε μεθ' ἑπτάκις χιλίων ἀνδρῶν τὰ πρόσφορα ὑψώματα. Ἐπὶ μῆνα ὅλον τὸ Ἀργολικὸν πεδίον ἐγένετο παλαῖστρα, ὁ δὲ Κολοκοτρώνης ἔγνω νὰ περιαγάγῃ τὰ πράγματα εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε ὁ Δράμαλης, ὁ ὁποῖος ὠνειροπώλησε ταχεῖαν νίκην καὶ τὰς ὄπισθεν αὐτοῦ διόδους δὲν κατέλαβεν, ἐδέησε νὰ σκεφθῇ περὶ ἀποχωρήσεως· οὕτω δὲ αἱ στερήσεις καὶ ὁ καύσων τοῦ ἀσυνήθους ἐκείνου θέρους κατέτριψαν τὸν στρατὸν αὐτοῦ. Ἡ προφυλακὴ αὐτοῦ εὗρε τὰ Δερβένια κατειλημμένα ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου, ἡ πρὸς τὴν ὀπισθοπόρησιν δὲ αὕτη ὁρμὴ ὑπὸ τὸ ἀδιάλειπτον ἐκ τῶν ὄπισθεν τῶν Ἑλλήνων πῦρ ἐπήνεγκεν εἰς χιλιάδας τὸν ὄλεθρον. Τὰ φορτηγὰ ζῶα κατεκρημνίζοντο εἰς τὰ βάραθρα καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον μετὰ ταῦτα ἐφαίνοντο καθ' ὁδὸν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν κατεσπαρμένα τὰ λευκὰ ὀστᾶ. Ὁ Δραμαλὴς δ' αὐτὸς διαφυγὼν αἰσχρῶς τὸν κίνδυνον ἀπέθανε πρὸ τῆς Κορίνθου τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1822.

Ὁ Σουλτάνος δὲν εἶχε καταβάλει τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους 1823 τὸν κλέφτην, ἀλλ' οὗτος εἶχε νικήσει ἐκεῖνον. Καὶ ὁμὲν Δράμαλης καὶ ὁ Χουρσὶδ πασσᾶς ἦσαν ἤδη τεθνηκότες, οἱ δὲ τοῦρκοι μετὰ τῆς συνήθους εἰς αὐτοὺς ἀπαθείας ἔλεγον, ὅτι ὁ θεὸς (Ἀλλὰχ) ἦν μετὰ τῶν ἀπίστων.

Ἐνῷ ὁ Δραμαλὴς ἵστατο πρὸ τοῦ Ἄργους, οἱ χριστιανοὶ μονάρχαι ἐτέλουν τὴν ἐν Βερώνῃ σύνοδον. Ἐν αὐτῇ συνῆλθον αἱ τρεῖς ὑψηλαὶ κεφαλαὶ καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτῶν, ὅπως διασκεφθῶσιν ἀπὸ κοινοῦ κατὰ τῆς ἐν Νεαπόλει, Σαρδηνίᾳ καὶ Ἱσπανίᾳ ἐπαναστάσεως. Ἐν τῇ συνόδῳ λοιπὸν ταύτῃ ἀπέστειλεν ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις τὸν Μεταξᾶν καὶ Ζουρδαῖν μετ' ἐπιστολῶν, καὶ ἰδίως πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξανδρον, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιθυμῇ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἑλλάδος.

Ἰσχυροὶ λόγοι ἔπειθον τὸν Ἀλέξανδρον πρὸς παρέμβασιν. Τὸ ἐν Ῥωσσίᾳ ἱερατεῖον ἐθεώρει ὡς καθῆκον νὰ σώσῃ τοὺς ὁμοδόξους, ὁ δὲ στρατὸς ἔβλεπεν ἐν τῇ συγκρούσει ταύτῃ ἐντιμοτάτην ἀφορμὴν νὰ καταβάλῃ τέλος τὸν κληρονομικὸν ἐχθρὸν, τὸν Ὀσμάνον, καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ σχέδια Πέτρου τοῦ μεγάλου καὶ τῆς Β'. Αἰκατερίνης. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰργάζοντο μὲν παρὰ τῷ αὐτοκράτορι ὁ Ποζωδιβόργος καὶ ὁ Καποδίστριας, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐσιώπα, εἶτα δ' ἠκούσθη λέγων, « ἀγαπῶ τοὺς Ἕλληνας καὶ δέομαι ὑπὲρ αὐτῶν, ἀλλὰ βλέπω τὴν ἐπανάστασιν ὑπὸ τὰς σημαίας αὐτῶν καὶ ἐκ τούτου οὐδὲν δύναμαι νὰ πράξω ὑπὲρ αὐτῶν.» Ὁ ἄνεμος οὗτος ἔπνευσεν ἐκ Βιέννης, διότι ὁ Μετερνῖχος ἐγίνωσκε νὰ παραλύῃ τὰς ἐνεργείας τοῦ αὐτοκράτορος ἐν πάσῃ ἀποφάσει. Οὕτως οἱ ἀπεσταλμένοι οὐδεμιᾶς ἔτυχον ἐν Βερώνῃ ἀκροάσεως· Γένσος δὲ ὁ πολυμήχανος τῆς συνόδου γραμματεὺς κομπάζων ἔλεγεν, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ζήτημα ἐτάφη ἐν ἄκρᾳ σιγῇ.

Ἐνῷ οἱ λαοὶ τῆς Δύσεως διεκαίοντο ἐκ συμπαθείας πρὸς τοὺς Ἕλληνας, παρὰ τῇ Ἱερᾷ συμμαχίᾳ ἐπεκράτει παγετώδης ψυχρότης. Ἡ Ἱερᾷ αὕτη συμμαχία ἦν κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς ἀρχὴν εὐγενὴς, διότι ἡ παρ' αὐτῆς δοθεῖσα ὑπόσχεσις ἦν ἄδολος, χριστιανική, ἐπηγγείλατο νὰ κυβερνήσῃ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐπιεικείᾳ. Ἀλλὰ καθάπερ καὶ αὐτὸ τὸ ἄριστον διαφθείρεται ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ἀνθρώπων, οὕτω συνέβη καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς συμμαχίας· αὕτη, ὡς ὁ Ναπολέων ἐν ἀγίᾳ Ἑλένῃ περὶ αὐτῆς εἶπε, κατέστη συμμαχία βασιλέων κατὰ λαῶν. Δυνατὸν ὁ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγὼν τῶν Ἑλλήνων νὰ ὀνομασθῇ ἐπανάστασις. Βεβαίως, ἀλλ' ἐπανάστασις ὡς ἡ ἐν Τυρόλῳ κατὰ τὸ 1869 ἀποστασία, ὡς αἱ ἐξεγέρσεις τῆς Δοιρμβέργης καὶ Σχίλλης ἐν τῇ ἀρκτῴᾳ Γερμανίᾳ, ὡς ὁ ἀγὼν ἐν τῇ Βανδέᾳ. Ὅτι οὐδεὶς ἔχων ἡγεμονικὰς ἀξιώσεις ἡγεῖτο τῶν Ἑλλήνων, οὐδόλως ἀλλοιοῖ τὴν φύσιν τῆς ὑποθέσεως. Ἐνῷ εἴδομεν ἐν Γαλλίᾳ ἐπανάστασιν, ἡ ὁποία ἀνέτρεψε τὸ θυσιαστήριον, ἡ ἐν Ἑλλάδι ἀνώρθωσεν αὐτό. Καὶ ἐκεῖ μὲν ἐμάχοντο τὸν Ἐσταυρωμένον ποδοπατοῦντες, ἐνταῦθα δὲ ἠγωνίζοντο τὸν σταυρὸν ἐπὶ τῆς σημαίας ἔχοντες· ἐκεῖ τιτάνειος προσπάθεια, ἵνα διαρρηχθῇ πᾶς δεσμὸς κοινωνικὸς καὶ οἰκογενειακὸς, ἐνταῦθα προσπάθεια ὅπως ἱδρυθῇ χριστιανικὴ πολιτεία καὶ οἰκιακὴ τάξις. Ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς ἐπαναστάσεσι πλήθη ἄνευ πίστεως καὶ θρησκείας, ἐνταῦθα στίφη ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τὰ ὁποῖα προηροῦντο νὰ ἀποθάνωσιν ἢ διὰ τῆς μωαμεθανικῆς ὁμολογίας (οὐδεὶς πλὴν τοῦ Θεοῦ ὑπάρχει Θεὸς καὶ ὁ Μωάμεθ ἐστὶν ὁ προφήτης αὐτοῦ) νὰ σώσωσι τὴν ζωὴν αὐτῶν.

Ἐν τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐξεγέρσει καὶ δὴ ἐν τῷ πρώτῳ αὐτῆς σταδίῳ οὐδ' ἐλάχιστον ἴχνος εὑρηται πεῖνον πρὸς ἐπαναστατικὴν ἰδίως καινοτομίαν. Διότι τί χαρακτηρίζηται καὶ μισεῖται δικαίως ὡς ἐπαναστατικόν; Τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο τῆς τῶν πάντων ἀρνήσεως καὶ τῆς αὐταναδείξεως, ὅπερ οὐδένα ἄϊδιον ἠθικὸν νόμον ἀποδέχεται, θέλει δὲ νὰ εἰσαγάγῃ παρὰ τὰς θείας ἐντολὰς τὸν σφετερισμὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν νόμων καὶ τὴν ἰδίαν θέλησιν ὡς τὸ πρώτιστον πρᾶγμα ἐπὶ τῆς γῆς, ἀντικαθιστάν, οὐδεμίαν ἐξουσίαν ὑπερτέρου τινὸς κριτοῦ νὰ παραδεχθῇ. Ἡ ἀποθέωσις τοῦ ἀνθρώπου καὶ πηγάζουσά τις ἐξ αὐτῆς διδασκαλία περὶ τῆς κυριαρχίας τοῦ λαοῦ ἐστιν ἡ ἐπαναστατικὴ καὶ ἀντιχριστιανικὴ ἀρχή. Ἡ δημοκρατία καθ' ἑαυτὴν, ἐὰν ἱστορικῶς προβᾶσα ἱδρύθη καὶ τάττεται ὑπὸ τοὺς θείους νόμους, δὲν εἶναι ἀντιχριστιανική. Ἐὰν τὸ σύνταγμα τῆς Ἐπιδαύρου ὥριζεν ἰσότητα ἐνώπιον τοῦ νόμου, ἀποκήρυξιν τῆς δουλείας, ἐλευθερίαν τοῦ τύπου καὶ τῆς θρησκείας, ἐπικρατούσης τοῦ χριστιανισμοῦ ἁγιότητος, οὐδόλως τις δικαιοῦται νὰ στηλιτεύσῃ αὐτό. Ὅ,τι οἱ Ἕλληνες ἤθελον ἦν ἡ κατοχὴ τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων τὰ ὁποῖα οἱ δυτικοὶ λαοὶ ἐν ἰδίᾳ ὁ Ἀγγλικὸς ἐκέρδησεν ὡς ἀποτέλεσμα σκληρῶν ἀγώνων καὶ πικρᾶς πείρας. Ἡ πρὸς τοῦτο σπουδὴ ἐστι νόμιμος καὶ δικαία, διὰ τί δὲ κατέλιπον οἱ δυνατοὶ τὴν δι' ἀγώνων ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν κατάκτησιν τῶν ἀγαθῶν τούτων, τὰ ὁποῖα πολλῷ μᾶλλον αὐτοὶ οὗτοι ὀφείλουσι νὰ παραχωρῶσιν εἰς τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν;

(ἀκολουθεῖ).

ΣΑΠΦΩ. (1)

μεταφράσεις

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ Δ. ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ

Α.

Ὥσπερ ὑπῆρξαν πολλαὶ Ἀσπασίαι, Φρῦναι, Λαΐδες καὶ Γλυκέραι, οὕτως ὑπῆρξαν καὶ πολλαὶ Σαπφοῖ. Δύω δὲ ἐν ταῖς ἄλλαις διακρίνονται, γεννηθεῖσαι ἀμφότεραι ἐν τῇ νήσῳ Λέσβῳ, τῇ φυσικῇ πατρίδι τῶν φιληδόνων, μουσικῶν καὶ λογίων γυναικῶν. Ἡ μία τῶν δύω ἦν ἐπιφανὴς ποιήτρια, καὶ ὑπολείπονται ἡμῖν σπάνια μὲν ἀλλὰ πολύτιμα τεμάχια τῶν ποιήσεών της.

Περὶ τοῦ βίου αὐτῆς ὀλίγα γινώσκομεν. Τὸ ὄνομα τοῦ πατρός της εἶναι ἀβέβαιον· ἡ μήτηρ της ἐκαλεῖτο Κλείς. Ἔσχε δὲ καὶ αὐτὴ, θυγατέρα φέρουσαν τὸ αὐτὸ ὄνομα. Πολλάκις, παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, οἱ ἔγγονοι ἢ αἱ ἔγγονοι ἐλάμβανον τὰ ὀνόματα τῶν πάππων των. Ἀπώλεσε τὸν πατέρα της ἑξαετής· ἴσως ἡ μήτηρ αὐτῆς ἐβίωσε πλείονα χρόνον, ἐὰν πρὸς ταύτην ἀπηυθύνθησαν οἱ ἑξῆς στίχοι:

(1) Ἡ πραγματεία αὕτη ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἀνεκδότου εἰσέτι ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ μεταφράσεως τῶν «Ἑλληνιδῶν Ἑταιρῶν», ὑπὸ Ἀριστ. Δ. Σταματάκη.